

Силабус курсу:

СТИЛІСТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	014.01 «Середня освіта (українська мова і література)»
Рік підготовки:	4-й
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

доцент, кандидат філологічних наук Кравченко Олена Леонідівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри української філології та журналістики

посада

krav18@snu.edu.ua

Viber за номером

+38-050-036-39-32

телефону

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач лабораторних занять:*

не передбачено

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

доцент, кандидат філологічних наук Кравченко Олена Леонідівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри української філології та журналістики

посада

krav18@snu.edu.ua

Viber за номером

+38-050-036-39-32

телефону

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Дисципліна "Стилістика сучасної української літературної мови" покликана подати стилістичну систему української мови в її довершеній, поліфункційній формі; науково обґрунтовану систему функціонування мовних засобів у різних суспільних сферах; сформулювати у здобувачів вищої освіти чітке розуміння основних теоретичних засад стилістики й культури мовлення, їх зв'язку з іншими галузями мовознавства та сумісними науковими дисциплінами; домогтися засвоєння стилістичних норм літературного мовлення; розвинути чуття естетики мовлення; виробити стійкі навички стилістичного аналізу текстів; формувати вміння будувати зв'язки, стилістично диференційовані висловлювання.

Результати навчання:

Знати: основні теоретичні поняття та категорії стилістики; закономірності функціонування мовних засобів у різних видах мовлення; елементи теоретичного та експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методи їхньої реалізації; основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різнорівневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності.

Уміти: працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в професійній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології; застосовувати різні види аналізу текстів, визначати його жанровостильову своєрідність; стилістично коректувати тексти з дотриманням орфографічних, лексичних, орфоепічних, синтаксичних та пунктуаційних норм у процесі використання усної та писемної форм усіх стилів української мови; моделювати текстив межах заданого стилю; комунікувати з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками з дотриманням етичних норм спілкування; виступати перед аудиторією, брати участь у дискусіях, обстоювати власну думку (позицію), дотримуватися культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання, отримані при вивченні дисциплін "Сучасна українська літературна мова", "Вступ до мовознавства"; "Методика навчання української мови в ЗСО"; актуалізація знань з філософії та логіки.

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуває таких компетентностей, як:

ЗК1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (мовно/мовленнєва компетентність):

ФК1. Здатність формувати компетентного мовця, національно свідому мовну особистість з прагненням до вивчення української мови, яка комунікативно доцільно й виправдано користується засобами мови в різних життєвих ситуаціях і сферах спілкування.

ФК13. Здатність аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища й процеси, що їх зумовлюють.

ФК14. Здатність застосовувати знання про систему та норми української літературної мови у практиці навчання ЗСО, надавати консультації з дотримання норм літературної мови та культури мови.

ПРН1. Демонструвати належний рівень володіння державною мовою для реалізації письмової та усної комунікації.

ПРН6. Знати основні періоди розвитку української мови її системну організацію, норми, граматичні особливості використання мовних одиниць у провідних мовних стилях.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна. Основні поняття стилістики	2/0/2	Стилістика як наука й навчальна дисципліна. Структура стилістики як науки. Стиль – основоположне поняття стилістики. Історія поняття. Визначення функціонального стилю, принципи класифікації функціональних стилів. Стили мови і стилі мовлення. Внутрішня жанрова диференціація стилів. Мовленнєва системність функціонального стилю як основна його внутрішня стилетворча ознака. Усна і писемна форми існування функціональних стилів. Експресивні різновиди (колорити) мови. Поняття індивідуального стилю (ідіостилю). Стилістичні помилки як наслідок несвідомого порушення стилістичних норм. Стилістичне забарвлення мовних одиниць та похідні від нього. Емоційно-оцінне та функціонально-стильове забарвлення. Інформація як	Участь в обговоренні. Конспект-схема. Словник лінгвістичних термінів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			стилістичне поняття. Стилiстичне значення i конотацiя. Стилiстеми як носiї стилiстичного значення. Експресiя та експресивнiсть. Образнiсть. Стилiстичнi засоби та стилiстичнi прийоми.	
2.	Iсторiя та джерела стилiстики	0/0/2	Iсторичний розвиток стилiстичної науки. Антична риторика як джерело стилiстики. Розвиток стилiстики в України. Джерела стилiстичного збагачення української мови. Бiблiйнi, фольклорнi джерела стилiстики. Розвиток вiтчизняної риторики. Риторична спадщина Києво-Могилянської академiї. Стилiстика творiв Iвана Вишенського i Григорiя Сковороди.	Вiдеопрезентацiї
3.	Характеристика функцiональних стилiв української лiтературної мови	6/0/10	Iсторiя становлення стилiв української лiтературної мови на рiзних етапах її розвитку. Стилiстична розбудова нової української лiтературної мови з перевагою стилю художньої лiтератури. Художнiй стиль. Публiцистичний стиль та його рiзновиди. Науковий стиль та його пiдстилі. Офiційно-дiловий стиль, його жанровi рiзновиди. Розмовно-побутовий стиль. Епiстолярний стиль. Конфесiйний стиль та його ознаки. Взаємозв'язок i взаємодiя стилiв.	Класифiкацiя стилiв. Доповiдь-презентацiя про один iз стилiв української мови
4.	Текст як категорiя лiнгвостилiстики	0/0/2	Ознаки тексту, типи текстiв. Засоби зв'язку речень у текстi. Закони текстотворення за вимогами стилю, пiдстилю, жанру.	Конспект-вiдповiдь. Зразки текстiв
5.	Фоностилiстика (графiко-фонетичнi засоби стилiстики). Експресивнi можливостi звукiв	2/0/1	Евфонiя, засоби милозвучностi. Звуковi повтори (алiтерацiя, асонанс, дисонанс, анафора, епiфора), прийоми звукопису, їх стилiстичний ефект. Стилiстичнi рiзновиди iнтонациї. Ритмика	Словник лiнгвiстичних термiнiв. Зразки текстiв для аналізу.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	української мови		прози. Евфонічність і засоби евфонізації української мови. Текстуальна консонантивація. Римотворчі властивості української мови. Засоби графостилістики.	
6.	Тропи і стилістичні фігури	0/0/2	Вчення про тропи й фігури. Системний характер тропіки. Класифікація тропів. Символи як стилістеми. Фігури, їх класифікація. Повтор, анафора, епіфора, ампліфікація, градація, асиндетон, полісиндетон, тавтологія, плеоназм, паралелізм, еліпс, умовчання, парцеляція, параномазія та ін. Типи словесних символів. Фігури мови. Тропи, їх природа та сфери творення. Класифікація фігур і тропів. Художньо-зображувальні функції метафор.	Участь в обговоренні. Індивідуальне завдання (робота з Енциклопедичним словником символів культури України)
7.	Лексична стилістика. Лексична синоніміка української мови	2/0/1	Стилістичне навантаження слова і стилістично-функціональна диференціація лексичного складу української мови. Лексика стилістично нейтральна і стилістично забарвлена. Емоційно-оцінне та функціонально-стильове забарвлення лексичних одиниць. Внутрішньостильові та міжстильові синоніми. Стилістичні функції паронімів. Стилістична класифікація фразеологізмів: книжні, фольклорні, розмовно-побутові. Стилістичні можливості різних груп лексики (за походженням, активністю використання, структурою лексичних значень, сферою використання, різних семантичних груп лексики). Лексична синонімія як основне джерело засобів стилістичної виразності.	Конспекти наукових статей. Ілюстративний матеріал Практичні вправи. Робота зі словниками

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
8.	Стилістичні засоби сміхової культури	0/0/1	Комічне як соціокультурна реальність. Комічне як суперечність. Типи й відтінки комізму. Міра сміху. Історизм комедійного аналізу. Омоніми як матеріал для версифікацій і каламбурів. Явище параномазії. Мовне вираження сміхової культури у творчості сучасних українських письменників.	Ілюстративний матеріал. Робота зі словниками
9.	Граматична стилістика як учення про стилістичний аспект граматичної будови мови, стилістичний потенціал граматичних одиниць	2/0/2	Стилістичні можливості категорій роду, числа, відмінка іменників. Стилістичне використання якісних, відносних, присвійних прикметників, повних і коротких, стягнених і нестягнених форм. Прикметник-епітет. Стилістичні функції числівників та займенників. Стилістичні можливості граматичних форм особи, часу, способу, виду, стану дієслова. Семантико-стилістичні властивості службових слів. Інтер'єктиви як стилістична категорія.	Конспект. Ілюстративний матеріал
10.	Стилістичний словотвір	0/0/1	Стилістичні можливості суфіксації, префіксації, інших способів словотворення (основоскладання, аббревіації, переосмислення тощо).	Ілюстративний матеріал. Доповідь-презентація
11.	Стилістична морфологія	0/0/2	Стилістичні функції лексико-семантичних категорій іменника. Засоби вираження міри якості та їх стилістичні функції. Стилістичні функції	Практичні вправи. Тести

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			займенникових і числівникових форм. Стилiстичнi властивостi дiєслiв.	
12.	Стилiстичний синтаксис української мови. Порядок слiв як стилiвa ознака мови. Стилiстичнi функцiї прямої/непрямої та невласне прямої мови	0/0/2	Синтаксична синонiмiя. Стилiстичнi можливостi словосполучення, двоскладного речення (головних, другорядних членiв речення та засобiв зв'язку мiж ними). Стилiстичнi функцiї односкладних i неповних речень. Стилiстична база ускладнених речень. Стилiстичнi функцiї порядку слiв у простому реченнi. Повтор у контекстi. Контекстуальне протиставлення. Способи передачі чужої мови. Вiльна пряма мова, авторське введення. Стилiстичний аналіз текстiв рiзних стилiв.	Конспект-вiдповiдь. Практичнi вправи. Аналіз текстiв рiзних стилiв

Рекомендована лiтература

Базова:

1. Бабич Н.Д. Практична стилiстика i культура української мови: навч. посiб. для студ. фiлол. спец. вищ. навч. закл. Львiв: Свiт, 2003. 432 с.
2. Бондарєва Н.О. Стилiстика української мови: навч. посiб. для студ. вищ. навч. закл. Киiв: Четверта хвиля, 2010. 248 с.
3. Волкотруб Г.Й. Практична стилiстика української мови. Тернопiль: Пiдручники i посiбники, 2004. 256 с.
4. Волкотруб Г.Й. Практична стилiстика української мови. Тернопiль, 2008.
5. Городенська К.Г. Українське слово у вимiрах сьогодення. Киiв: КММ, 2014. 124 с.
6. Дудик П.С. Стилiстика української мови: навч. посiбн. Киiв, 2005. 368 с.
7. Зарицький М.С. Стилiстика української лiтературної мови. Киiв: Парлам. вид-во., 2001.
8. Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Практикум. Киiв, 2004.
9. Капелюшний А. О. Практична стилiстика української мови: Навчальний посiбник. Львiв: ПАiС, 2007. 400 с.
10. Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Практикум: навч. посiбник для студ. фiлол. спец. вищих навч. закладiв. Киiв: Вища школа, 2004. 200 с.
11. Культура української мови та практична стилiстика: збiрник вправ / Л.Г. Погиба, Л.М. Голiченко, Н.В. Кавера, I.В. Житар. Киiв: Кондор Видавництво, 2015. 202 с.
12. Мацько Л. I. Стилiстика української мови: пiдруч. [для студ. фiлол. спец. вищ. навч. закл.] / Л. I. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; [ред. Л. I. Мацько]. Киiв: Вища школа, 2005. 462 с. – Режим доступу: http://litmisto.org.ua/?page_id=7116

Допоміжна:

1. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне “я”. Київ, 2001.
2. Любов Мацько. Українська мова в освітньому просторі. Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009.
3. Струганець Л. Архаїзми у словниковому фонді української мови. Харків, 2000.
4. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови. Запоріжжя, 2002.
5. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В.М., 2015. 912 с.
6. Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В. Евфонічність української мови // Рідні джерела / Освітній науково-методичний журнал. Київ, 2003. №2. С. 23–25.
7. Пентиліук М.І. Культура мовлення і стилїстика. Харків: Ранок, 2016. Ч.І. 100 с.
8. Пентиліук М.І. Культура мовлення і стилїстика. Харків: Ранок, 2016. Ч.2. 100 с.
9. Тищенко О. Стиль мови Інтернет-спілкування в національному корпусі української мови. Лінгвостилїстика: об’єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук.праць. Київ, 2007. С. 362–372.
10. Шевченко Л. Стилїстика української літературної мови : функціональна діагностика тексту : навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012. Кн. 2. 388 с.
11. Babenko V.V. Communication as a component in professional activity of ukrainian language and literature teacher (Комунікація як складник фахової діяльності вчителя української мови і літератури). Science and education: trends and prospects: Collection of scientific articles. Taunton, United States of America: Aspect Publishing of Budget Printing Center, 2018. P. 286–292.
12. Semino E., Culpeper J. Foreword. E. Semino, J. Culpeper. Cognitive Stylistics: Language and Cognition in Text Analysis. Amsterdam: John Benjamins, 2002. P. IX–XVI.

Методичне забезпечення

Методичні матеріали до практичних занять з дисципліни “Стилїстика сучасної української мови ” (для студентів спеціальності «Середня освіта. Українська мова та література» (7 семестр) / Укладач О.А. Карловас. Северодонецьк, вид-во ім. В. Даля, 2020. 41 с. електронне видання

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач вищої освіти може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні. Конспект-схема. Конспект-відповідь. Конспект наукової статті	3/2/4/6
Практичні вправи. Тести. Стилїстичний аналіз текстів	35
Відеопрезентація. Доповідь-презентація	10/10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	20
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання практичних завдань здобувачі вищої освіти мають дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення повинні бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим. Результати навчання здобувачів вищої освіти оцінюються викладачем об'єктивно та неупереджено. Навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей) здобувачі вищої освіти виконують самостійно.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані здобувачами вищої освіти своєчасно й оцінені в спосіб, зазначений вище. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. Через поважну причину (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни відпрацювання можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка під час навчальних занять регламентується правилами внутрішнього розпорядку СНУ ім. В. Даля, тому на заняття до аудиторії здобувачі вищої освіти приходять відповідно до розкладу, не запізнюючись.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- коректно поводитимуться між собою;
- вільно висловлюють свої погляди;
- не заважають викладачеві проводити заняття.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- не послуговуються зовнішніми джерелами інформації, які заборонено використовувати під час виконання роботи);
- не можуть розмовляти з іншими здобувачами вищої освіти та порушувати режим тиші в аудиторії;
- мають право на отримання від викладача роз'яснень про причини отримання низької/незадовільної оцінки.